

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטריניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ג, 2013
מספר השאלון: 577,057206
נספחים: א — מדרש תמונה לשאלה 3
ב — מדרש תמונה לשאלה 5

גאוגרפיה ופיתוח הסביבה האדם במרחב החברתי-תרבותי

2 יחידות לימוד
השלמה ל-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שבע שאלות, ומהן עליך לענות על ארבע בלבד. לכל שאלה — 25 נקודות; סה"כ — 100 נקודות.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: **אטלס משנת 1993 ואילך:**
— אטלס אוניברסיטאי חדש, הוצאת יבנה
(ללא המילון למונחי הגיאוגרפיה)
— אטלס כרטא — פיזי, מדיני, חברתי, כלכלי
— אטלס כרטא אוניברסלי
- ד. הוראה מיוחדת: כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטונים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת האדם במרחב החברתי-תרבותי

בשאלון זה שבע שאלות, ומהן עליך לענות על ארבע בלבד. (לכל שאלה – 25 נקודות)

1. גבולות

- א.** חלק מהגבולות המדיניים מבוססים על תוואים פיזיים בנוף. עיין ברשימה שלפניך, של מדינות שלהן גבולות משותפים, וענה על התת-סעיפים 1-2 שאחריה.
- מצרים-סודן
 - רומניה-בולגריה
 - צ'ילה-ארגנטינה
 - תימן-עומן
- (1)** באילו מבין המדינות הגבול מבוסס על תוואי פיזי? לכל אחד מגבולות אלה ציין מהו התוואי הפיזי שהגבול נקבע לפיו. (6 נקודות)
- (2)** באילו מבין המדינות הגבול אינו מבוסס על תוואי פיזי? לכל אחד מגבולות אלה ציין על פי מה הוא נקבע. (6 נקודות)
- ב.** הסבר יתרון אחד וחסרון אחד של גבול שמבוסס על תוואי פיזי. (6 נקודות)
- ג.** **(1)** אזור הגבול בין ארצות-הברית למקסיקו, המכונה "אֶמְקְסִיקָה", נחשב מרחב עצמאי. מהו המאפיין החברתי-תרבותי הייחודי למרחב זה? ציין ביטוי אחד שלו במרחב. (4 נקודות)
- (2)** בין ארצות-הברית למקסיקו מפרידה גדר. ציין סיבה אחת להקמת הגדר. (3 נקודות)

2. אמריקניזציה

- א.** הסבר מהו תהליך "אֶמְרִיקָנִיזָצְיָה", ותאר שני גורמים להתפשטות תהליך זה בעולם. (9 נקודות)
- ב.** קניון הוא אחד מסימני ההיכר של תרבות הצריכה, האופיינית לאמריקניזציה, ולרוב הוא מנותק מהמרחב שסביבו. תאר שני מאפיינים של הקניון המבטאים את תרבות הצריכה, ושני מאפיינים שלו המבטאים את היותו מנותק מהמרחב שסביבו. (10 נקודות)
- ג.** תאר שתי השפעות של האמריקניזציה על המדינות הפחות מפותחות. (6 נקודות)

3. המרחב הכפרי

- א. עיין בתמונות שבנספח א, שצולמו במרחב כפרי במדינה באפריקה, ותאר ארבעה מאפיינים של המרחב הכפרי במדינות תת־מפותחות הבאים לידי ביטוי בתמונות. (10 נקודות)
- ב. הסבר שני גורמים העשויים לתרום לפיתוח המרחב הכפרי במדינות תת־מפותחות. (8 נקודות)
- ג. הסבר שני קשיים שעלולים להיווצר בעקבות פיתוח המרחב הכפרי במדינות תת־מפותחות. (7 נקודות)

4. תהליכים דמוגרפיים

עד שנת 2050 צפוי שאוכלוסיית גרמניה תקטן מ־ 82 מיליון איש ל־ 69 מיליון, וכ־ 6.7% מהאוכלוסייה יזדקקו לסיעוד כלשהו.

עובדות אלה ישנו את יחס התלות בין קבוצות האוכלוסייה בגרמניה.

(מעובד על פי קייט קונלי, הארץ, 10/1/13)

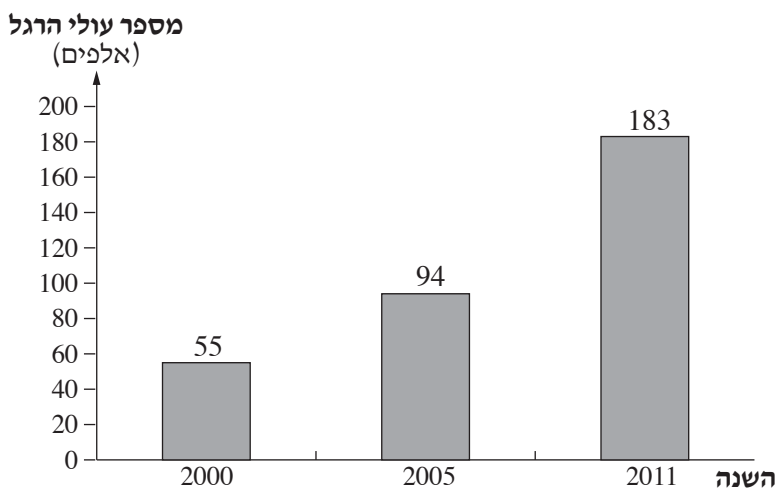
- א. הסבר את המושג "יחס תלות". (7 נקודות)
- ב. הסבר מדוע צפוי שינוי ביחס התלות באוכלוסיית גרמניה. (6 נקודות)
- ג. הסבר שלושה קשיים שעלולים להיווצר בעקבות שינוי יחס התלות באוכלוסיית גרמניה, ותאר דרך אחת להתמודדות עם קשיים אלה. (12 נקודות)

◀ המשך בעמוד 4

5. דת במרחב

- א. עיין בנספח ב, ותאר שלושה מאפיינים של דת הבאים לידי ביטוי בתמונה. (9 נקודות)
- ב. הקתדרלה בעיר סנטיאגו דה־קומפוסטלה שבספרד היא אתר עלייה לרגל חשוב לנוצרים מאז ראשית ימי הביניים.
- עיין בגרף שלפניך, המתאר את מספר עולי הרגל לעיר סנטיאגו דה־קומפוסטלה בשנים נבחרות, וענה על השאלה שאחריו.

מספר עולי הרגל לסנטיאגו דה־קומפוסטלה בשנים נבחרות

(מתוך האתר: www.csj.org.uk)

- ג. תאר את המגמה הנראית בגרף, והצג שני גורמים המסבירים מגמה זו. (8 נקודות)
- אוכלוסיית העיר מכה בערב הסעודית מונה פחות מ־3 מיליון איש.
- במשך חמישה ימים בכל שנה, במהלך החג' (עלייה לרגל), מספר האנשים השוהים בעיר מוכפל פי שניים ויותר.
- תאר שתי השפעות אפשריות של עובדה זו על העיר מכה. (8 נקודות)

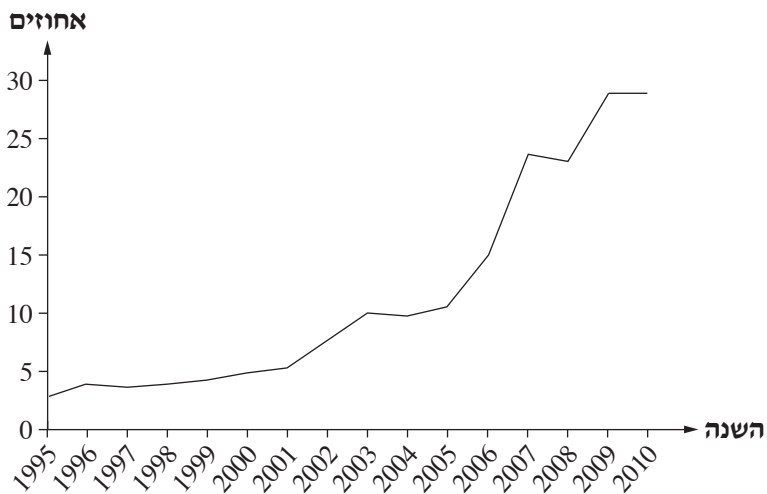
6. רעב

א. הסבר מהו מדד הרעב העולמי. (7 נקודות)

ב. עיין בגרף שלפניך, שבו נתונים על שיעור התירס המשמש לייצור הדלק אתנול בארצות־הברית, בשנים 1995-2010.

תאר את מגמת השינוי הנראית בגרף, והסבר מדוע שינוי זה יכול להשפיע על מדד הרעב העולמי. (8 נקודות)

שיעור התירס המשמש לייצור דלק אתנול
בארצות־הברית

ג. בקהילה הבינ־לאומית יש שתי גישות להתמודדות עם בעיית הרעב. תאר את שתי הגישות. כתוב באיזו גישה רצוי לתמוך לדעתך, ומדוע. (10 נקודות)

7. שימור אתרי מורשת

א. לפניך רשימה של אתרים בעולם שעליהם הכריז ארגון אונסק"ו כאתרי מורשת עולמית.

— מקדש אבו סימבל במצרים

— איי גלפגוס

— החומה הסינית

— "העיר הלבנה" בתל אביב

— מפלי האיגוואסו

— אגן האמזונס

— כנסיית ג'ורג' הקדוש באתיופיה

— שמורת מסאי מרה בקניה

— ריף השוניות הגדול באוסטרליה

— הגרנד קניון בארצות־הברית

מיין את האתרים ברשימה לשתִי קבוצות, והסבר לפי איזה עיקרון ערכת את המיון.

(8 נקודות)

ב. מדינות רבות מעוניינות שארגון אונסק"ו יכריז על אתרים בתחומן כאתרי מורשת עולמית.

הצג שתי סיבות לכך. (8 נקודות)

ג. (1) הסבר כיצד בשימור אתרי מורשת עולמית מיושם עקרון הפיתוח הבר־קיימא.

(4 נקודות)

(2) הסבר כיצד בשמירה על "כושר הנשיאה" של האתרים מיושם עקרון הפיתוח

הבר־קיימא. (5 נקודות)

בהצלחה!